44
22e jaargang
mei 2023

NIEUWSBRIEF
Wierde & Dijk
DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

Louise Vet vertelt voor volle zaal

Louise Vet: ‘Samenwerken voor meer biodiversiteit’

Overal is meer biodiversiteit nodig én mogelijk, ook op het Hogeland. Dat vertelde Louise Vet, hoogleraar ecologie in Wageningen, zaterdag 15 april tijdens het symposium ‘Mooi Hogeland’ in Winsum. Met het initiatief plaatsen de agrarische natuurvereniging Wierde & Dijk, het Groenplatform in Het Hogeland en de gemeente Het Hogeland het thema biodiversiteit in de schijnwerpers. Herstel van biodiversiteit vraagt om een gezamenlijke aanpak.

In de aula van Terra Winsum houdt Louise Vet de 175 deelnemers een verontrustend, maar toch ook optimistisch verhaal voor. Want dat de biodiversiteit achteruit holt, weten ecologen zoals zij als geen ander. “Biodiversiteit gaat over plant- en diersoorten. De afgelopen decennia laten de data alleen dalende lijnen zien. Veel soorten verdwijnen en het landschap wordt alsmaar eentoniger met monoculturen.” Waar ze erg van schrok, was de insectenstudie die uitwees dat in dertig jaar tijd driekwart van de biomassa aan insecten is verdwenen. Ze maakt zich ernstig zorgen. “We gaan niet goed met onze planeet om. Maar we hebben de natuur wel hard nodig. Voedsel, schone lucht, schoon water: we krijgen het gratis en voor niets. Nog wel, maar eens stort het systeem in.” Ze schetst het verlies aan biodiversiteit als een vloedgolf die op ons afkomt.

‘Iedereen wil een landschap met veel planten, insecten en vogels’
Louise Vet

ALLEMAAL DEZELFDE DROOM

Ondanks de dreiging blijft ze positief gestemd. Als voorzitter van het landelijke Deltaplan Biodiversiteitsherstel maakt ze zich hard om de dalende trend om te buigen. Ze nodigt iedereen uit om mee te doen. “Wetenschap, landbouw, voedingsindustrie, banken, natuurorganisaties, de detailhandel: willen we het systeem écht veranderen, dan moeten we het met elkaar doen. Het mooie is: we dromen allemaal dezelfde droom. Iedereen wil een landschap met veel planten, insecten en vogels, waar boeren een goede boterham verdienen.” Vet ziet graag het oude gevarieerde landschap terugkeren. “Laten we houtwallen en heggen planten, anders maaien en bloemenranden langs akkers zaaien. Zo ontstaat variatie en

lees verder op de volgende pagina ▶

▼ vervolg van de vorige pagina

daar profiteert de biodiversiteit van.” Voor de natuurinclusieve boer schetst ze een lonkend perspectief. “Willen we een natuurinclusieve landbouw, dan moeten we ervoor betalen. Zonder verdienmodel gaat het nooit lukken. Belonen kan op vele fronten. Denk aan een combinatie van hogere prijzen in de winkel, een lagere rente van banken, een lagere pachtprijs en subsidies. Daar werken we nu aan.”

‘We willen de krachten bundelen’
Jan Wevers

Paneldiscussie tijdens symposium

HERSTEL VAN BIODIVERSITEIT

Dat het anders kán, ziet ze overal in het land. “Er zijn veel initiatieven gestart. Waterschappen toveren hun dijken om tot bloemdijken, gemeenten beheren bloemrijke bermen, boeren leggen akkerranden aan en steden kiezen voor natuurinclusief bouwen. Of gewoon op straat: tegel eruit, plant erin. Iedereen kan een steentje bijdragen.” Inspirerend vindt ze het initiatief van TenneT, die speciaal voor wilde bloemen en insecten honderden hoogspanningsstations ecologisch maait. De landbouw heeft volgens haar baat bij meer biodiversiteit. Als voorbeeld noemt ze de natuurlijke plaagbestrijders in akkerranden, bermen en sloten. “Deze insecten helpen boeren met het bestrijden van plagen in de landbouw. Ook een gezonde bodem, vol schimmels, regenwormen en insecten, beschermt gewassen tegen ziekten en plagen.”

Kraam Wierde & Dijk op symposium

VOLOP KANSEN

Ook in de gemeente Het Hogeland zitten partijen niet stil, zo blijkt tijdens de paneldiscussie. “Talloze groepen zijn hier bezig met herstel van biodiversiteit”, vertelt Jasper Tiemens van Natuur en Milieufederatie Groningen. In navolging van Vet roept hij op tot samenwerking. “Er lopen in Groningen veel initiatieven, maar ze werken allemaal op een eiland. Ze vinden telkens opnieuw het wiel uit, terwijl ze zoveel van elkaar kunnen leren. We hebben iedereen nodig.” Piet Glas, biologische boer uit Loppersum, ziet in de gemeente volop kansen. Rijdt hij rond, dan doet het landschap soms pijn aan zijn ogen. “Als je ziet hoe armzalig veel sloten en slootkanten erbij staan. Daar kan een boer direct mee beginnen. Monoculturen van Engels raaigras vind ik verschrikkelijk om aan te zien. Hazen en patrijzen zijn verdwenen. Hoe kan dat, vraagt de boer dan. Maar wat hebben die dieren daar dan te zoeken?” Het symposium inspireerde en zette aan tot actie. “Doen, daarvan leren en beter doen. Met de natuur als inspiratie”, vat dagvoorzitter Attie Bos de lezing van Vet treffend samen. “Wat ga jij maandagochtend doen voor meer biodiversiteit?” vraagt ze tot slot aan de panelleden. ■

Nieuw: Groenplatform in Het Hogeland

Groenplatform in Het Hogeland

Het ‘Groenplatform in Het Hogeland’ is een nieuw initiatief van zeven betrokken inwoners uit de gemeente Het Hogeland. Jan Wevers is één van hen. “Met het Groenplatform willen we de krachten in de gemeente bundelen. In Het Hogeland zijn veel mensen en groepen bezig met biodiversiteit. Meerdere dorpen maken hun omgeving bij-vriendelijk of voeren het groenbeheer gezamenlijk uit.” Wevers is ervan overtuigd dat we mét elkaar meer kunnen bereiken. “We willen de krachten bundelen, zorgen dat initiatieven van elkaar leren en aanbieden om te helpen, bijvoorbeeld met advies en subsidiemogelijkheden. Ook willen we de kennis over biodiversiteit vergroten, zoals met dit symposium.” De komende tijd brengt het Groenplatform álle groene initiatieven in de gemeente in kaart. “Het overzicht presenteren we op de website van Wierde & Dijk, waar het Groenplatform onder valt. Via de site wierdeendijk.nl kunnen initiatiefnemers elkaar straks vinden, kennis delen en ideeën opdoen.”

COLUMN

Piet Glas

SPIEKERTREKKEN

Op een regenachtige morgen was ik aan het ‘spiekerttrekken’ (gebruikte balkjes van spijkers ontdoen), een bezigheid die mij als kind ook regelmatig werd opgedragen, zodat ik, zoals u kunt begrijpen, door gevoelens van nostalgie werd overmand. Temeer omdat de balkjes waren gebruikt voor de allereerste mengvoersilo’s op onze boerderij, waarbij door een MERVO-vrachtauto van de Aankoopcentrale maar liefst 1500 kilo brokjes op de zolder in onze schuur werd geblazen, vijftig jaar geleden ongeveer. Ik vond het een Wonder dat iets zó hard kon blazen! En de mannen op de boerderij hoefden niet meer met zakken te sjouwen. Een deel van de balken was overduidelijk al een keer eerder ontspijkerd, en ik snapte helemaal waarom op onze boerderij nog steeds een verbod is op het gedachteloos in stukken zagen van lange lengtes hout: het is gewoon prima bouwmateriaal, veel te mooi voor de kachel. Duurzame gedachten dus uit een tijd van armoede en soberheid.

Luister dan eens een dagje naar de radioreclame waar ons een glanzende toekomst wordt voorgespiegeld: de verkopers van Shell, verzekeringsmaatschappijen, hobbyzaken, banken en melkfabrieken weten wat de Nederlander wil: de Nederlander wil bloemen in de wei, elektrisch autorijden en... duurzaamheid.

Als dan ook nog De Nederlandse Bank op de radio meedeelt dat de maatschappij zich zorgen moet maken over ‘duurzaamheidsarmoede’ zakt mijn broek er langzaam van af. De Nederlandse Bank maakt de fout dat duurzaam iets is wat gekócht moet worden en daarmee onbereikbaar is voor een arm mens. Maar een arm mens heeft een fiets en gaat niet op vliegvakantie en leeft daarmee al zo veel duurzamer dan een rijk mens. Een arm mens heeft een kleine ecologische voetafdruk. Hele continenten met arme mensen hebben minder nodig dan het rijke Nederland - wíj zijn het probleem van de wereld. En het positief bedoelde woord duurzaamheid glijdt ondertussen af naar een bedenkelijk niveau.

VAN HET BESTUUR

Wierde & Dijk is goed bezig. Meerdere drukbezochte activiteiten hebben we achter de rug. Denk aan de winterwandeling met Frank Westerman, de avond met de film Oerboeren met Alex Datema, de activiteit rond stinzenplanten met Klaas van Nierop en natuurlijk het symposium ‘Mooi Hogeland’ met Louise Vet. Deze mensen inspireren ons om anders naar het landschap te kijken. Onder leiding van Fred de Ruiter namen we in maart de vereniging onder de loep. We concludeerden dat een vereniging van boeren én burgers juist in deze tijd hard nodig is. Boeren en burgers moeten meer mét elkaar in gesprek zijn. We willen mensen bij elkaar brengen in plaats ze uit elkaar te drijven. Zodat we ‘bottom-up’ met ideeën en plannen kunnen komen.
Dit maakt het belangrijk dat binnen Wierde & Dijk beide bloedgroepen – boeren en burgers – in evenwicht blijven. Liefst half-om-half, terwijl de groep burgers nu licht in de meerderheid raakt. Daarom boeren: doe en denk met ons mee! Dit jaar staat het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) op het programma, in Groningen het Transitie Landelijk Gebied geheten. Binnen een gebiedsproces gaan we met alle partijen bepalen hoe het Groningse buitengebied er in de toekomst uit komt te zien. Als Wierde & Dijk schuiven we graag aan met onze ‘bottom-up’-ideeën over het verweven van cultuur, landbouw en natuur.

Bosanemoon (anemone nemorosa)

Piet Glas gaan we missen binnen het bestuur. Na acht jaar bestuurslid geeft hij dit jaar het stokje over aan Heleen Hommes. Met haar man runt ze een boerenbedrijf in Pieterburen. Heleen begint in september en in de volgende nieuwsbrief stelt ze zich uitgebreid voor. Piet willen we heel erg bedanken voor zijn jarenlange inzet voor Wierde & Dijk. Bij Piet staat de deur altijd open. Altijd enthousiast, met passie voor natuur, landschap en de vereniging. Hij stopt als bestuurslid, maar we gaan ervan uit dat hij betrokken blijft. Zijn column hierboven spreekt boekdelen.

‘Het kleilandschap is hier laag voor laag opgebouwd’

Ben Westerink

Wierdenlandschap toont haar historie

Tijdens komende herfstwandeling van Wierde & Dijk toont Ben Westerink ons het wierdelandschap in haar volle glorie. Zijn meesterwerk ‘Wierdenlandschap’ – uitgeroepen tot Beste Groninger Boek van 2023 – maakt hem tot dé wierdenkenner van Groningen. We spreken hem thuis in Adorp, waar hij op een wierde woont, uitkijkend over groene weilanden met roepende grutto’s.

Ben Westerink bij de Hunze achter zijn huis

Vlak achter zijn huis stroomt de Hunze, ooit bij vloed een rivier van dertig meter breed, nu een smal slootje begroeid met waterplanten. De Hunze, maar ook de Fivel, spelen in zijn boek een belangrijke rol. “Beide rivieren hebben het landschap van Noord-Groningen gevormd. Op de oever- en kwelderwallen wierpen de eerste bewoners wierden op. Als een kralensnoer liggen de wierden er nog altijd.” Westerink houdt van sloten. Diepe slootkanten bieden hem een blik in het verleden. “In een sloot van twee meter diep kijk je 3000 jaar terug in de tijd. Dat is uniek. Het kleilandschap is hier laag voor laag opgebouwd. Je ziet zelfs lagen met schelpen, uit de tijd dat het hier nog zee was.”

KAURISCHELP UIT VIKINGENTIJD

In zijn kast ligt een reeks archeologische vondsten, allemaal uit de Hunze in zijn achtertuin. “Na het schonen van de sloot controleer ik altijd de oever even”, zegt hij. Hij laat aardewerk van rond de jaartelling zien en een potscherf uit de 13e eeuw. Zijn pronkstuk: een kaurischelp, een vruchtbaarheidssymbool, uit de tijd dat Vikingen achter zijn huis voeren. “Deze tropische schelp was wellicht handelswaar uit Dorestad. Vroeger werd zo’n schelp samen met de bezitster begraven. Later vond ik op dezelfde plek een fragment van een schedeldak.”

HISTORIE VOLOP ZICHTBAAR

Westerink roemt het wierdenlandschap, waar de ontstaansgeschiedenis niet uitgewist, zoals elders, maar nog volop zichtbaar is. “De straat waar ik woon is één van de oudste wegen in Europa, zeker tweeduizend jaar oud”, zegt hij. In zijn koffietafelboek, goed voor 400 pagina’s non-fictie, vertelt hij het verhaal van het wierdenlandschap: van het ontstaan tot wat er nog ligt. Wierden stonden al die tijd niet stil. “Ooit pronkten er kloosters, steenhuizen en borgen: allemaal verdwenen. Talloze wierden zijn deels afgegraven. Toch bleven tot de jaren 60 de meeste wierden grotendeels intact. Daarna kwamen de dorpsuitbreidingen en ruilverkavelingen.” Veel historie ging daarbij verloren, waartegen Westerink in de jaren 80 en 90 actievoerde. Decennialang streed hij voor behoud van het wierdenlandschap. Meerdere keren belandde hij in Den Haag bij de Raad van State. “Alweer hier, zeiden ze dan.”

ZUINIG ZIJN

Schuldgevoel over de wierde waarop hij woont, bracht hem ertoe het verhaal op te tekenen. “Speciaal voor de bouw van mijn huis is deze wierde deels afgegraven. Vrachtwagens met grond en historie zijn destijds afgevoerd, zonder dat een archeoloog meekeek. Eeuwig zonde. Terwijl deze wierde toen al een monument was.” Westerink vindt het belangrijk om het wierdenverhaal te vertellen, zodat mensen hun eigen omgeving beter begrijpen. Hij is overdonderd door het succes van het boek. Tientallen lezingen en excursies staan dit jaar op het programma, waaronder de herfstwandeling voor Wierde & Dijk in oktober en een herfstlezing in oktober. Op de website van Wierde & Dijk volgt hierover later meer informatie. De moraal zit in de laatste twee zinnen van het boek. Westerink leest ze voor: “Het wierdenlandschap kende een kwetsbaar verleden. Laten we zuinig zijn op wat overbleef.” ■

Spel van de Toekomst

Strokenteelt op Boerderij van de Toekomst

De boerderij van de toekomst is meer divers

Bij Lelystad ontwikkelt de Wageningen Universiteit de boerderij van de toekomst. In plaats van monoculturen groeien er meerdere gewassen naast elkaar. Strokenteelt bevordert de biodiversiteit. Op donderdag 29 juni 2023 brengt Wierde & Dijk een bezoek aan de proefboerderij. ‘We willen nieuwe landbouwmethoden laten zien aan mensen die er in de praktijk mee aan de slag kunnen’, aldus Thea Kampert van Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW).

Monoculturen domineren het beeld op de Groninger akkers. Uitzondering op de regel is het land van Peter Harry Mulder in Muntendam, wiens akker bestaat uit lange rechte stroken, met op elke strook een ander gewas. Strokenteelt heet deze methode, waar de Wageningen University & Research (WUR) in Lelystad uitgebreid onderzoek naar doet. “In Lelystad ligt de Boerderij van de Toekomst, een proefboerderij voor kansrijke landbouwmethoden”, legt Kampert uit. Ze organiseert excursies, waarbij ze de Boerderij van de Toekomst verbindt aan de praktijk van boeren. “De boerderij is een plek waar onderzoekers en boeren met elkaar in gesprek gaan.”

ROBOTS ALS MACHINES

Strokenteelt biedt toekomstperspectief. De landbouw van de toekomst is immers meer divers en duurzaam. Op de boerderij in Lelystad staan de gewassen – aardappelen, uien, veldbonen, gerst, tarwe – in rijen naast elkaar. Kampert

‘Op deze boerderij gaan onderzoekers en boeren met elkaar in gesprek’

Thea Kampert

ziet de methode als een alternatief voor schaalvergroting en monoculturen. “De meerwaarde zit hem in een betere bodemkwaliteit, meer natuurlijke plaagbestrijding, lagere plaagdruk door minder monocultuur en toegenomen biodiversiteit.” Variatie in begroeiing trekt meer soorten insecten aan, ook insecten als sluipwespen die helpen bij de natuurlijke bestrijding van plagen. Voordeel van variatie is ook dat de gewassen op andere tijdstippen worden geoogst, waardoor delen van het land altijd groen blijven. Strokenteelt vergt andere machinerie. “Op de Boerderij van de Toekomst testen ze smallere machines, die tussen de stroken kunnen rijden. Zo voorkomen ze bodemverdichting. Ook gebruiken ze robots in plaats van trekkers.”

EXCURSIE WIERDE & DIJK

Op 29 juni 2023 staat een bezoek van Wierde & Dijk op het programma. Kampert: “We starten met een presentatie van de onderzoekers over wat op de boerderij gebeurt. Na de presentatie spelen we buiten het ‘Spel van de Toekomst’, een soort levend ganzenbord. Het spel helpt bij het voeren van het gesprek. Vervolgens krijgen de deelnemers een rondleiding over het terrein. Ook het machinepark wordt getoond.” ■

Excursie 29 juni 2023

Voor de excursie naar de Boerderij van de Toekomst zijn 35 plaatsen beschikbaar. Geef u snel op want vol = vol. Opgeven kan via info@wierdeendijk.nl. Later dit voorjaar ontvangt u een mail met het programma en informatie over de reis.

Geert Bos: ‘Wij gaan voor goud’

Niet alleen koplopers, ook gangbare boeren - waaronder veel leden van Wierde & Dijk - voeren maatregelen uit waar natuur, landschap en cultuurhistorie van profiteren. In deze rubriek vertelt een Groninger boer over zijn ervaringen. Vijfde aflevering: Geert en Jan-Niek Bos, akkerbouwers in Usquert, over het nieuwe Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB).

Geert en Jan-Niek Bos vullen de GLB-opgave in

“Dit perceel kan ik niet opknippen”, verzucht Jan-Niek Bos aan de keukentafel in boerderij Lutjebosch. Achter de laptop werkt hij aan de aanmelding van de zogeheten Gecombineerde opgave voor het GLB. Niet alleen de percelen, ook de landschapselementen en de bufferstroken moet hij intekenen. Het invoeren blijkt een hele kluif en de deadline staat op half mei. “Dan moet de aanmelding zijn afgerond en opgestuurd. We zijn hier al een aantal middagen mee bezig, maar we stuiten op zoveel problemen. Van veel agrariërs hoor ik dat ze een adviseur inschakelen”, vertelt Geert Bos.

WEERSTAND

Het nieuwe GLB houdt de gemoederen bezig. Het nieuwe Europese landbouwbeleid, bedoeld om de landbouw te verduurzamen, geldt sinds afgelopen jaarwisseling. Bij Groninger akkerbouwers wekt de eco-regeling weerstand op, merkt Geert Bos. “Het is zo ingewikkeld en tijdrovend. Echt een drama.” Ook bij andere boeren kost het invullen hoofdbrekens, mede omdat het ICT-systeem hapert. Boerenbelangenorganisaties LTO en NAJK hebben al bij het ministerie aangedrongen op uitstel. “het GLB zou boeren moeten stimuleren om te vergroenen, maar bereikt zo op korte termijn het tegenovergestelde.”

> ‘De ruimte langs sloten kan interessant zijn voor landlopen’
> Geert Bos

LANDSCHAP VERGROENEN

Geert Bos betreurt de ophef, want het GLB biedt volgens hem kansen om het Groninger landschap te vergroenen, een ambitie waar ook Wierde & Dijk zich hard voor maakt. Nieuw is bijvoorbeeld de regel van minimaal 4 procent niet-productief bouwland, wil een boer GLB-subsidie krijgen. “Boeren kunnen dit deel invullen met landschapselementen, zoals houtwallen, bomenrijen of akkerranden. Dit verbetert de biodiversiteit. Nieuw zijn ook de verplichte bufferstroken van drie meter langs watervoerende sloten, die boeren zouden kunnen inzaaien met kruidenrijk grasland.” Niet alleen het GLB, ook het nieuwe mestbeleid (7e actieprogramma Nitraatrichtlijn) uit Brussel eist extra ruimte tussen het gewas en de sloot. “De nieuwe Uitvoeringsregeling mest legt langs sloten een mestvrije zone op, die wat breedte betreft overeenkomt met die voor het GLB. Hierdoor belandt minder mest in de sloot. Voor de toekomst kan de ruimte langs de sloot ook interessant zijn voor initiatieven als landlopen.”

TOEKOMSTBESTENDIGE BOER

Voor het GLB kan een landbouwer door mee te doen aan de eco-regeling gaan voor goud, zilver en brons, waarbij brons de extra premie is van 60 euro per hectare. Geert Bos gaat voor goud, goed voor 200 euro extra subsidie per hectare. Hij staat dan te boek als ‘toekomstbestendige boer’. Het GLB verhoogt de lat. “Bij de vorige regeling koos menig landbouwer alleen voor een groenbemester, zoals bladrammenas. Dat was voldoende om aan de vergroeningseisen te voldoen. Om goud te verdienen, moet ik nu punten verdienen op vijf doelen, namelijk klimaat, bodem en lucht, water, landschap en biodiversiteit.” Een lijst van eco-activiteiten levert punten op: van groenbedekking en meerjarige teelt tot biologische bestrijding en vezelgewassen. “Bufferstrook met kruiden, houtig element, rustgewassen, vroege oogst en biologische bestrijding met uienvlieg”, somt Geert Bos zijn eco-activiteiten op. ■

Zoemende erven vol insectenrijke planten

Woensdagavond 14 juni organiseert Mooi Heem, het ervenproject van Wierde & Dijk, een interessante avond over diervriendelijk tuinieren. Marijke Akerboom, natuurliefhebber en plantenkweker, vertelt over de inrichtingskansen, waarna we op het erf van Marian van Dongen het resultaat van natuurlijk tuinieren te zien krijgen.

Marijke Akerboom

Haar eigen erf in het Westerkwartier is het toonbeeld van diervriendelijk tuinieren. Het zoemt er van de wilde bijen, zweefvliegen en vlinders. “Mijn tuin staat vol met drachtplanten, speciaal voor de insecten. De meeste zijn inheemse planten, maar er zijn ook niet-inheemse planten die stuifmeel en nectar leveren aan insecten.” Van de drachtplanten in haar tuin verkoopt ze door het jaar heen 270 plantensoorten via haar kwekerij Ninabel. Op woensdagavond 14 juni vertelt Akerboom er alles over in Schouwerzijl, waar Mooi Heem een avond met lezing en rondleiding verzorgt. “Mijn inleiding gaat over het dier- en natuurvriendelijk inrichten van tuinen en erven.”

VERSCHILLENDE PLANTEN

Haar tip: kies áltijd voor Campanula, het Latijnse woord voor ‘klokje’. “Klokjes ogen niet alleen prachtig blauw, ze trekken ook klokjesbijen aan die alleen op klokjes voorkomen. Daar hebben ze hun naam aan te danken. Ik verzeker je: met klokjes heb je gelijk klokjesbijen.” Andere tip: zorg voor veel verschillende plantensoorten. “Hoe meer soorten, hoe meer insecten je kunt bedienen. En belangrijk: koop planten die niet met gif en kunstmest zijn behandeld. Gif stapelt zich op in een insectenlijf.”

Grote klokjesbij

Klokjesdikpoot

ALBERT EINSTEIN

Bezorgdheid over de insectenstand bracht Akerboom ertoe zich te focussen op insectenrijke planten. “Het gaat heel slecht met de insecten. Een grote reden is het verdwijnen van wilde planten. Wilde bijen zijn essentieel voor de bestuiving.” “Als de bij sterft, heeft de mens nog maar vier jaar te leven”, haalt ze de bekende uitspraak van Albert Einstein aan. Na haar lezing wandelt het gezelschap naar het groene erf van Marian van Dongen. Met haar partner Bertus Onderwater woont ze aan de rand van Schouwerzijl. “Op hun erf zijn allerlei diervriendelijke maatregelen te zien. Onderweg laten we zien wat er in de tuinen in het dorp staat aan planten die goed zijn voor insecten.”

De activiteit op woensdag 14 juni start om 19:30 in ‘t Zylhoes, het dorpshuis van Schouwerzijl (Zijlvestweg 3, 9962 TA Schouwerzijl). Na de presentatie van Marijke Akerboom lopen we naar het erf van Marian van Dongen, waar een rondleiding volgt. Rond 21:30 sluiten we af met een glaasje appelsap. Opgeven via info@wierde-en-dijk.nl is nodig omdat het aantal deelnemers beperkt is. ■

Oktober 2023 nieuwe workshops Mooi Heem

Meer dan honderd erfeigenaren gingen u al voor. Met een theorieavond, een excursie langs groene erven en een praktijkdag achter de kiezen, haalden ze begin dit jaar hun kersverse inheemse beplanting op. Meer dan vijfduizend bomen en struiken plantten ze op hun Noord-Groninger erven. Dit najaar, in oktober, staan opnieuw workshops op het programma. Heeft u een erf in het buitengebied, doe mee! Vanuit het programma Bos en Hout van de provincie Groningen krijgen deelnemers de helft van de kosten voor beplanting en natuurmaatregelen vergoed. Kijk op www.wierde-en-dijk.nl voor veelgestelde vragen over de workshop. Geef u op via de site of ons e-mailadres mooiheem@wierde-en-dijk.nl. Kosten: € 75,- per persoon voor de workshop inclusief de cursusmap en aansluitend het tuinadvies.

Klaas van Nierop (rechts) in Domies Toen

Passie voor stinzenplanten

Als iemand lyrisch over stinzenplanten kan oreren, dan is het Klaas van Nierop, stadsecoloog in Groningen en stinzenflorakenner. Eind maart vertelde hij in bezoekerscentrum Waddenkust in Pieterburen honderduit over de schoonheid en waarde van de lentebodes. Zijn liefde voor het sneeuwklokje uitte hij als volgt: “Een mirakel is het. Witter dan wit. In Engeland bestaan groepen liefhebbers van sneeuwklokjes, galantofielen heten ze. Er bestaan inmiddels 110 soorten.” In twee groepen gaven Van Nierop en tuinbeheerder Jan Jaap Boehlé vervolgens een rondleiding door Domies Toen. De tuin kreeg recent het predicaat Nationale Collectie Noordelijke Stinzenplanten.

Winterwandeling met Frank Westerman

Zaterdagmiddag 21 januari wandelden leden van Wierde & Dijk over de dijken rondom de Westpolder. Deelnemer was ook Frank Westerman, die in zijn boek ‘De Graanrepubliek’ het leven beschrijft van landbouwminister en landbouwcommissaris Sicco Mansholt. Bij boerderij Torum, waar Mansholt was geboren, werden we gastvrij ontvangen door de huidige bewoners, de familie Aling. Westerman, die ter gelegenheid van de 25e verjaardag van zijn boek een nieuwe uitgave voorbereidt, kon tijdens de wandeling nieuwe anekdotes en verhalen noteren. “Eerst neem ik jullie de biecht af, waarna ik in de kerk van Vierhuizen zelf ga prediken”, zei hij. Na zijn prachtige lezing brachten we een toast uit op het nieuwe jaar.

Frank Westerman op boerderij Torum

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Geert Bos, voorzitter	06 12 65 03 31	bos-schutter@online.nl
Aniëla Sirks, secretaris	06 13 50 42 78	info@wierde-en-dijk.nl
Harry Hoving, penningmeester	06 49 60 64 88	hhj.hoving@gmail.com
Albert-Erik de Winter	06 30 60 57 37	aedewinter@hotmail.com
Marian van Dongen	06 13 57 40 92	m.van.dongen@wierde-en-dijk.nl

Postadres: Wierde & Dijk, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum
E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl
Secretariaat: Aniëla Sirks, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk
Beeld: Otto Kalkhoven (p. 1,2), Albert-Erik de Winter (p.8 rechts), Addo van der Eijk (p. 4, 6, 8 links), DAW (p. 5) Bosanemoon (Shutterstock, p 3)
Tekst en eindredactie: Addo van der Eijk
Vormgeving: Fenatic
Druk: Drukland

ISSN: 1879-4408

LID WORDEN
Streekbewoners, burgers en boeren kunnen lid worden van Wierde & Dijk. Het lidmaatschap kost 25 euro per kalenderjaar. Tenminste een maal per jaar ontvangen leden een gedrukte nieuwsbrief. Zij worden uitgenodigd voor bijeenkomsten en activiteiten. Aanmelden voor het lidmaatschap kan door een e-mail te sturen naar info@wierde-en-dijk.nl met daarin uw adresgegevens.